

ROLUL BIBLIOGRAFIEI ÎN CONTEXTUL PROMOVĂRII ȘI CONSERVĂRII PATRIMONIULUI INTELECTUAL UNIVERSITAR (CAZUL BTȘ A UTM)

Lilia Popov, Elena Țurcan

Biblioteca Tehnico-științifică UTM

Abstract: În societatea bazată pe cunoaștere și informație sporește rolul bibliotecilor privind crearea instrumentelor de informare pentru utilizatori. Prezenta comunicare descrie experiența BTȘ UTM în vederea elaborării bibliografiei instituționale ca principală resursă de informare despre publicațiile profesorilor și cercetătorilor universității. Sunt puse în evidență și alte funcții ale genului dat de bibliografie. Sunt identificate unele probleme ale procesului de cercetare bibliografică și soluțiile pentru ele. Se aduc unele argumente în vederea evoluției în perspectivă a bibliografiei, inclusiv a bibliografiei universitare.

Cuvinte-cheie: bibliografie universitară, publicații ale profesorilor și cercetătorilor UTM, index de nume, index tematic al titlurilor, înregistrare bibliografică, patrimoniu universitar.

Bibliografia publicațiilor corpului didactic al unei universități este oglinda aportului acestuia la dezvoltarea științei, economiei naționale, a culturii și învățământului în țara respectivă. Ea fixează informații despre documente pentru a le transmite în timp și spațiu.

Ion Madan ¹

Orice bibliotecă modernă este parte indispensabilă a spațiului educațional, iar o bibliotecă universitară ocupă un loc deosebit în acest context, fiind subordonată nemijlocit obiectivelor didactice, de cercetare și educative. Rolul bibliotecii universitare sporește în legătură cu transformările vertiginoase care se produc în cadrul învățământului superior vizavi de promovarea unui sistem eficient de asigurare a calității instruirii la nivel instituțional, național și european.

Anul 2014 a fost un an jubiliar pentru Universitatea Tehnică a Moldovei (UTM) – unica instituție de profil tehnico-ingenieresc din Republica Moldova, care asigură economia națională cu specialiști în domeniile: construcții industriale și civile, construcție de mașini, mecanică, energetică, industrie ușoară, tehnologii alimentare, inginerie economică, tehnologii informaționale, arhitectură și urbanistică, radioelectronică și telecomunicații.

Pentru a percepe și a conștientiza rolul și locul Universității în societate sunt necesare: valorificarea trecutului, analiza prezentului și orientarea spre viitor. La realizarea acestor sarcini își aduce aportul și Biblioteca Tehnico-științifică (BTȘ UTM), una din contribuții fiind bibliografierea activității creative și multilaterale a cadrelor didactice. În acest sens posibilitățile și mijloacele bibliografice sunt considerabile.

Vom prezenta în continuare cadrul teoretico-metodologic al bibliografiei *Publicațiile profesorilor și cercetătorilor UTM (1964-2014)*, elaborate de Serviciul Asistența Informațională a BTȘ.²

Lucrarea a fost concepută și realizată cu prilejul jubileului de 50 de ani ai UTM, având ca scop cumularea informației despre activitatea științifică și didactică, reflectată în publicații, a corpului profesoral-didactic pe parcursul celor 50 de ani de activitate a Universității și familiarizarea publicului larg cu tezaurul științific universitar. Bibliografia este la a treia ediție: prima, a văzut lumina în anul 2004, fiind dedicată aniversării a 40-a a UTM (a inclus informația despre 1153 publicații); a doua, a fost editată în anul 2009, fiind completată cu lucrările profesorilor apărute în continuare (a cuprins 2291 înregistrări bibliografice); cea de-a treia, a inclus nu numai publicații noi, dar și retrospective, recuperate pe plan bibliografic (numărul înregistrărilor constituie 3232).

Selectarea informației bibliografice a fost efectuată în funcție de următoarele criterii: cronologic (anii 1964-2014); nume de autori (angajații titulari ai UTM); limba documentelor (toate limbile); criteriul teritorial (sunt oglindite lucrările, indiferent de locul publicării); criteriul de conținut (sunt selectate publicațiile, indiferent de conținutul lor); categoria documentelor (monografii, manuale, materiale didactice, cicluri de

prelegeri, publicații traduse, elaborări metodice din anii 2004-2014. În indice n-au fost incluse descrierile bibliografice ale articolelor din reviste și ziare, a tezelor și comunicărilor la conferințe și simpozioane, a brevetelor de invenții, a materialelor nepublicate, acestea constituind un volum mare de documente. Totodată, este impunător numărul publicațiilor științifice, de exemplu, anual, se publică cca 1000 lucrări științifice și 800 lucrări didactico-metodice ale membrilor comunității UTM.³

Pentru elaborarea bibliografiei s-a lucrat cu cataloagele și colecțiile centrale ale BTȘ UTM, fondurile specializate ale filialelor bibliotecii de la facultăți, instrumentele de informare ale Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova; cataloagele electronice ale unor biblioteci de peste hotare (Rusia, Belarus etc.); a fost consultat indicele *Bibliografia Națională a Moldovei* pe anii 1964-2014, listele publicațiilor oferite de profesorii UTM.

S-a pretins reflectarea amplă a informației, însă nu toate publicațiile editate peste hotare au putut fi identificate. Majoritatea lucrărilor au fost descrise *de visu*.

Structura indicelui bibliografic corespunde specificului publicațiilor de acest gen, îmbinând organic informația bibliografică cu cea factologică. Astfel, descrierile bibliografice sunt aranjate în ordine cronologico-alfabetică, începând cu anul 1964, iar în interior, conform alfabetului vedetelor documentelor. Această ordonare reflectă etapele dezvoltării procesului didactico-științific la universitate și pune în evidență actorii lui. Numele alcătuitorilor, compilatorilor ciclurilor de prelegeri și elaborărilor metodice sunt prezentate drept nume de autor (doar că incluse în paranteze pătrate), așa încât contribuțiile unui și aceluiași profesor, indiferent de forma participării, să fie depistate mai ușor. Un compartiment aparte al bibliografiei îl constituie publicațiile de referință ale colaboratorilor BTȘ UTM (aranjare - alfabetică), fapt care extinde posibilitățile de informare privind lucrările cadrelor didactice vizavi de cunoașterea indicilor tematici și a biobibliografiilor. În același timp, publicațiile bibliotecii vin să completeze tezaurul documentar al UTM.

Aparatul auxiliar include *Indexul de nume* și *Indexul tematic al titlurilor* – instrumente care facilitează căutarea, selectarea și utilizarea informației bibliografice în scopuri de studiu și cercetare, utilizatorii efectuând investigarea conform numărului de ordine al descrierii bibliografice.

Indexul de nume permite identificarea integrală a contribuțiilor de publicare ale unui autor, elucidând simultan modul de implicare: este autor, coordonator, redactor etc. Totodată, poate fi văzută tradiția familială la UTM, munca nobilă și complexă de pedagog și cercetător, de exemplu, fiind transmisă de la tată la fiu: Ion și Viorel Bostan, Valerian și Andrei Dorogan, Ilie și Alexei Botez, Teodor Șișianu și Sergiu Șișianu etc., sau îmbrățișată de membrii familiei:– frații Aurel Marinciuc și Mihai Marinciuc, Vasile Cartofeanu și Ștefan Cartofeanu, Oleg și Radu Ciobanu etc.

Utilizând *Indexul tematic al titlurilor* poate fi urmărită dezvoltarea domeniilor științifice, teoretice și practice ale economiei, agriculturii, științei din Moldova, evoluția temelor abordate de cercetători pe parcursul timpului. În anii '60-90 ai perioadei sovietice o deosebită atenție s-a acordat tematicii economice și tehnice, în general. Însă, odată cu informatizarea societății, lansarea conceptului dezvoltării durabile, a problemelor de mediu și de criză a resurselor naturale (etc.) un mare interes pentru cercetare prezintă subiectele: utilizarea surselor regenerabile de energie; dezvoltarea tehnologiilor informaționale; utilizarea biotehnologiilor în industria alimentară, dezvoltarea economiei și educației etc.

O bibliografie nu se elaborează oricum și chiar dacă nu inovează, se poate distinge printr-o buna organizare a materialului, prin evidențierea judicioasă a problematicii abordate. Calitățile și nivelul de implicare a bibliografului sunt esențiale; se cere creativitate, scrupulozitate, respectarea prevederilor standardizate și chibzuință pentru tratarea cazurilor unice.

Contează prezentarea exhaustivă a informației. În cazul nostru, aceasta este o sarcină în perspectivă. Pentru a extinde sfera de cuprindere a informației bibliografice este nevoie ca profesorii să prezinte la bibliotecă un exemplar al publicațiilor nou realizate, sau cel puțin informația completă despre acestea. La ziua de astăzi, dispunem doar de exemplarul obligatoriu al editurii Tehnica-UTM.

Automatizarea proceselor biblioteconomico-bibliografice a ușurat procesul elaborării bibliografiei vizavi de identificarea resurselor, întocmirea aparatului auxiliar, tipărire și redactare. Dar, trebuie luată în considerare și importanța comunicării interpersonale. Multe din sursele incluse în indicele bibliografic analizat, au fost într-adevăr depistate în baza comunicării cu cadrele didactice UTM. Au colaborat profesorii: Ilie Botez, Valeriu Dulgheru, Boris Carabulea, Victor Șonte, Grigore Ganea, Gheorghe Gorea etc., oferind date despre publicațiile editate, mai ales, peste hotare.

Întocmirea unei bibliografii instituționale trebuie să se situeze printre preocupările prioritare ale bibliotecilor universitare. În afară de funcția de informare, indispensabilă pentru studii și cercetare, genul dat de bibliografie contribuie la dezvoltarea patrimoniului documentar instituțional, atenționând asupra documentelor lipsă, stimulând achiziția retrospectivă. Este enorm și rolul promoțional al bibliografiei, ea plasând în evidență cantitatea și valoarea producției editoriale instituționale. Indubitabil, bibliografia lucrărilor

cadrelor didactice UTM promovează multe idei prețioase, invenții și descoperiri, precum și numele savanților notorii: acad. Ion Bostan, Valeriu Dulgheru, Ion Tighineanu, Olga Deseatnicov, Viorel Bostan, Ion Daghi, Victor Cobzac, Valentin Arion, Nicolae Taran, Boris Găină, Valentin Arion, Sergiu Calos etc. Totodată, vizavi de importanța bibliografiei sporește rolul bibliotecii ca structură instituțională. Aceeași bibliografie universitară pune în evidență numele cercetătorilor bibliografici: Valentina Iacob, Valentina Lagutina, Ludmila Jarinova, Elena Plăcintă etc., care merită să fie înscrise în istoria bibliografiei naționale.

Odată cu explozia informațională, complexitatea muncii bibliografice devine tot mai pronunțată; se înregistrează creșterea volumului producției editoriale, extinderea ariei geografice a publicării lucrărilor, diversificarea formatelor. În acest context vor spori exigențele pentru nivelul de competențe ale bibliografului, pentru calitatea indicilor bibliografici; va crește importanța colaborării cu structurile instituționale.

În ultimul timp a fost exprimată ideea că în condițiile existenței catalogului electronic și accesului la Internet dispare necesitatea bibliografiei. Însă contr-argumentele par a fi temeinice. În primul rând, nu toate web-informațiile sunt gratuite și pertinente. În al doilea rând, produsele ce conțin informații sistematizate, cum ar fi dicționarele, enciclopediile, cataloagele, ghidurile, bibliografiile etc., vor fi preferate de utilizatori, protejând-ui de surplusul de informație și pierderile de timp pentru regăsirea ei. În sensul dat, cunoscutul bibliograf Ion Șpac afirmă că bibliografia nu doar că nu va dispărea, dar *ca reală sursă de informație ... va deveni un instrument de orientare și pentru operatorii elaboratori ai catalogului electronic*⁴.

Deci, bibliografia universitară, alături de funcțiile proprii pe care le-am menționat anterior, dar și celor prezente unei bibliografii ca atare, poate fi consolidată și dezvoltată în continuare.

Referințe bibliografice:

1. MADAN, Ion. Bibliografia constituie un prestigios domeniu de activitate științifică și practică. In: *Magazin bibliologic*. 2005, nr. 3-4, p. 11.
2. *Publicații ale profesorilor și cercetătorilor UTM (1964-2014)*: bibliografie selectivă. Alcăt.: Lilia POPOV, Elena ȚURCAN. Ed. a 3-a, rev. și compl. Chișinău: Tehnica-UTM, 2014. 360 p. ISBN 978-9975-45-337-0.
3. *Universitatea Tehnică a Moldovei (1964-2014)*. Col. de red.: Ion BOSTAN, Petru TODOS. Chișinău, 2014. 378 p. ISBN 978-9975-129-07-7.
4. ȘPAC, Ion. *Reflecții Biblioteconomice și Bibliografice*. Chișinău, 2005. 288 p. ISBN 9975-9994-6-8.